

Список використаних джерел та літератури:

1. Вишневський О. Теоретичні основи педагогіки / О. Вишневський, О. Кобрій, М. Чепіль. – Дрогобич : Відродження, 2001. – 424 с.
2. Громкова М. Т. Андрагогіка. Теорія і практика освіти дорослих : учеб. посібник для системи доп. проф. освіти; для студ. вузів / М. Т. Громкова. – М. : Юніті-Дана, 2005. – 496 с.
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. / І. М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.
4. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; відповід. ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
5. Левитес Д. Г. Автодидактика. Теорія і практика конструювання власних технологій навчання / Д. Г. Левитес. – М. : Издательство Московского психолого-социального института ; Воронеж : Издательство НПО „МОДЭК”, 2003. – 320 с.
6. Науменко Р. А. Государственное регулирование внешкольного образования на Украине: концептуальные подходы / Р. А. Науменко // Методист. – 2010. – № 7. – С. 41–45.
7. Педагогический словарь : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / [В. И. Загвязинский, А. Ф. Закирова, Т. А. Строкова и др.] ; под ред. В. И. Загвязинского, А. Ф. Закировой. – М. : Академия, 2008. – 352 с.
8. Філософський енциклопедичний словник / гол. ред. Шинкарук. – К. : Абрис, 2002. – 742 с.

Анотація

Н.Ю.Давидюк

Модель развития профессиональной компетентности методистов внешкольных учреждений

В статье описана модель развития профессиональной компетентности методистов внешкольных учреждений в последипломном педагогическом образовании, акцентируется внимание на содержательной характеристике структурных компонентов модели.

Ключевые слова: модель развития профессиональной компетентности, компоненты модели, методисты внешкольных учреждений.

Summary

N.Yu.Davydiuk

The Model Development of Professional Competence of Methodists of Extracurricular Institutions

The article contains description of the model development of professional competence of methodists of extracurricular institutions in postgraduate education, focuses on the content characteristics of the structural components of the model.

Key words: model of development of professional competence, structural components of the model, methodists of extracurricular institutions.

Дата надходження статті: „6” лютого 2012 р.

УДК 371.13

Н.В.ДАВКУШ,
кандидат педагогічних наук
(м.Ялта, АР Крим)

Методичні аспекти підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів

У статті розглядаються особливості підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до самопізнання, саморозвитку й самовдосконалення. Автор пропонує методику підготовки спеціалістів дошкільного профілю до самопізнання, саморозвитку й самовдосконалення. Наводяться приклади проблемних питань, спрямованих на вдосконалення у майбутніх педагогів цих функцій.

Ключові слова. Саморозвиток, самопізнання, самовдосконалення, підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.

Постановка проблеми в загальному вигляді... Молодий спеціаліст сьогодні повинен навчитися створювати свою особистість, вдосконалювати власний професіоналізм. Засвоєння компетенцій професійного саморозвитку є ключовою проблемою діяльності системи вищої освіти. Для спеціалістів, які працюють з дітьми дошкільного віку, професійний та особистісний саморозвиток – одна з основних умов оволодіння соціально-педагогічними засобами успішного формування майбутніх громадян – високоінтелектуальних, порядних і творчих людей [6].

Аналіз досліджень і публікацій... На сьогодні у психології є досить велика кількість робіт, присвячених проблемі самопізнання особистості. Поряд з фундаментальними працями теоретико-методологічного плану (Б.Г.Ананьев, Л.С.Виготський, О.М.Леонтьев, С.Л.Рубінштейн, А.Г.Спіркін, І.І.Чеснокова, Е.В.Шорохова та ін.), існують дослідження, що стосуються конкретно-практичних

аспектів цієї проблеми (М.І.Боришевський, В.М.Козієв, І.С.Кон, В.В.Столін та ін.). Разом із загальними закономірностями розвитку самопізнання розробляються питання професійного самопізнання (А.В.Захаров), у тому числі в професійній діяльності педагога (В.М.Козієв, В.П.Саврасов, О.М.Боброва, С.В.Васьковська, Л.М.Мітіна). Положення про зв'язок професійного самопізнання педагога з рівнем його професіоналізму обґрунтовується в роботах Н.В.Кузьміної, А.К.Маркової, Л.М.Мітіної, В.А.Кан-Калика, Н.Д.Нікандрова. Важливим теоретичним висновком цих дослідників є визнання професійного самопізнання педагога складним особистісним механізмом, що відіграє активну регулювальну роль у діяльності педагога, за допомогою якого стають можливими активний саморозвиток, свідоме формування професійно важливих якостей особистості педагога, його професійної майстерності.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття... Актуальність проблеми саморозвитку обумовлена демократичними змінами, які сталися в українському суспільстві за останні десятиліття. Очевидним стало те, що людина – не гвинтик державної машини, вона є автором своєї долі й біографії, будівником свого життєвого шляху. Її творча активність, вибір життєвих цілей є обґрунтованим [2].

Сучасна наука доводить, що людина здатна брати на себе відповідальність за визначення напряму свого життя й діяльності. Студенти спеціальності „Дошкільна освіта” повинні усвідомлювати, що сучасне підростає покоління – це люди культури, люди інтелекту й духовності.

Формулювання цілей статті... Обґрунтувати й охарактеризувати методичний аспект підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до самопізнання, саморозвитку й самовдосконалення.

Виклад основного матеріалу... Процесуальна сутність саморозвитку розглядається як здатність людини бути суб'єктом свого життя, передбачати власний життєвий шлях як предмет практичного вдосконалення, для цього необхідно уміти визначати перспективи того, на що спрямовуються всі дії людини.

Саморозвиток розглядається як самоствердження, самовдосконалення й самоактуалізація. Так, самоствердження дозволяє майбутньому вихователю не тільки знайти й підтвердити різноманітні якості своєї особистості, риси характеру, способи поведінки й діяльності, але й відчутти, що вони оцінені суспільством. На лекційних заняттях з курсу „Основи педагогічної майстерності” розглядаються основні мотиви самоствердження – „бути як усі”, „бути кращим за всіх” і мотив „бути гіршим за всіх” – основа негативної форми самозаперечення. На практичних заняттях ми пропонуємо студентам виділити сфери діяльності, у яких проходить їх самоствердження, і проаналізувати, у якому віці сталося оформлення цих сфер [4].

Самовдосконалення – це самостійне бажання бути кращим, рух до ідеалу, набуття тих світосприятливих категорій, здібностей, якостей особистості, яких у людини поки що немає. Звісно, що ідеалу, як правило, неможливо досягти, й це розуміється кожним суб'єктивно, але сам факт спрямованості особистості на розвиток надає життю повноти, приносить задоволення. Також неможливо обійти увагою й протилежне явище – саморуйнування. Студентам пропонується визначити його причини, намічаються можливі способи профілактики. На практичних заняттях студентам пропонується визначити можливі шляхи їх повноцінної самоактуалізації. Серед них – уміння брати на себе відповідальність, бути чесним, незалежним, готовим відстоювати свої моральні позиції; уміння боротися з власними психологічними комплексами, не боятися помилок, але завжди намагатися виправити їх та ін.

У процесі підготовки студенти розглядають наукові підходи російських і західних учених до поняття „професія”, вони розглядають сутність професіоналізму як цілісної єдності рівня освіченості й мотивації, ціннісних орієнтацій, спрямованості особистості, її професійних, зокрема прогностичних, умінь і навичок [3]. Перед студентами ставиться проблема усвідомлення свого професійного поклику. Для кращого розуміння студентами цих аспектів ми використовуємо проблемні лекції, на яких пропонуємо відповісти на такі запитання: У якому віці проходить це явище, які фактори йому сприяють? Як визначити свою професійну ідентичність? Які ознаки професійної зрілості ви можете назвати? Обговорення цих питань підводить майбутніх спеціалістів до визначення необхідності професійного самооцінювання й сутності професійного щастя. Студентам також пропонується розробити критерії самооцінювання спеціаліста дошкільного профілю.

Також на заняттях розглядаються компоненти професійної компетентності спеціалістів – духовно-моральний, пізнавально-творчий, комунікативний, соціально-психологічний. У кожному компоненті виділяють складові його: моральні категорії й базові уміння. Професійний саморозвиток описується як інтегрований творчий процес усвідомленого особистісного й професійного становлення [4]. Розглядаються його етапи, механізми й моделі, критерії та показники. Студенти визначають основні бар'єри професійного саморозвитку.

Суттєвим у процесі підготовки майбутніх вихователів є вивчення сутності професійного успіху й кар'єри. Успіх характеризується реальною творчою діяльністю людини, її потребою у визнанні. Дійсно,

успіх передбачає створення особистісних матеріальних і нематеріальних продуктів, „втілення” себе у них. Чим вищі вимоги людини до себе, тим більш значущі їй досягнення. Тому майбутній спеціаліст повинен розуміти, що йому прийде до рук значних життєвих результатів або знижувати рівень власних вимог. Для сучасного суспільства характерне постійне „гоніння за успіхом”, яке передбачає накопичення перш за все матеріальних цінностей. Однак на заняттях ми запитуємо у майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів: чи є грошовий еквівалент єдиною мірою успіху? А може, головна умова успіху – реалізація „вічних” загальнолюдських цінностей: любові до людей, творчості, створення дружної сім’ї? Студенти намагаються визначити формулу успіху у своїй майбутній професії, розглядають етичні норми побудови кар’єри. Вони приходять до розуміння того, що для успіху необхідні здоровий глузд, громадянська й професійна спрямованість особистості, здібності до пізнання навколишнього середовища й самопізнання, впевненість у своїх силах, здатність долати труднощі й доводити діло до кінця. Кар’єра не може будуватися на методах хижаків зі здолавання конкурентів. Професійна чесність, порядність, скромність, реальне оцінювання своїх можливостей – все це порука нормальної у моральному плані кар’єри.

На практичних заняттях розглядається сутність інтегрованих особистісних утворень, які характеризують духовно-моральну культуру спеціаліста, – концепції професійного життя, професійної картини світу, професійної позиції, індивідуального стилю духовності. Аналізується духовна ситуація на Україні й у світі, виділяються фактори, що впливають на формування духовного простору сучасного дошкільника. Ми пропонуємо майбутнім спеціалістам дошкільного профілю аргументувати своє бачення таких афоризмів через написання есе:

– Велика душа ніколи не буває самотньою. Як би доля не віднімала в неї друзів, вона наприкінці завжди їх собі створить (Р.Роллан) [1].

– Наші моральні почуття так переплетені з розумовими силами, що ми не зможемо потопити одних, не потопивши інших. Великий розум, колись скривджений, є назавжди прокляттям землі. (Д.Рескін) [1].

Деякі заняття ми присвячуємо проблемі професійної самоосвіти, які абсолютно необхідні для забезпечення конкурентоспроможності спеціаліста й професійного саморозвитку. Студентам пропонується визначити, які види діяльності у вузі стимулюють і розвивають їх навички в галузі самоосвіти. Аналізується роль Інтернет-ресурсів у професійній самоосвіті. До занять студенти повинні дати коротку характеристику знайденим на сайтах наукових закладів, журналів, освітніх порталів змістовних матеріалів, необхідних для саморозвитку спеціаліста.

До кожного заняття ми розробили проблемні та евристичні питання й завдання, які спрямовані на допомогу студентам пізнати складність і багатоплановість проблеми професійного саморозвитку. Наведемо деякі приклади:

– Яку роль на життєвому шляху особистості відіграють удача й прилаштування до життя? Чи можливо досягнути професійних успіхів без саморозвитку, просто „крокуючи за течією”?

– Роз’ясніть суть такого висловлювання Г.Гегеля: „Великі особистості не створені природою, а самостійно зробили себе тим, чим вони були; вони стали тим, чим хотіли бути, та залишились вірними цьому своєму бажанню до кінця життя”.

– Що грає велику роль у досягненні професіоналізму – наявність таланту чи досвід? Чи завжди досвід є головним критерієм професіоналізму? Чи можливо погодитися з думкою О.Уайльда: „Досвід – це назва, яку кожний дає своїм помилкам”?

– Які основні мотиви зміни професії? Чи готові ви пожертвувати улюбленою професією заради отримання будь-яких вигод (матеріальних, підвищення матеріального статусу та ін.)?

– Побудуйте модель особистості сучасного спеціаліста дошкільного профілю. Визначте її компонентний склад (професійні й особистісні якості, здібності; мотиваційна сфера; елементи загальнолюдської і професійної культури та ін.).

– Яка роль самопізнання у професійному саморозвитку? Чи згодні ви з висловлюванням Г.Бона: „Той, хто знає себе дуже добре, поважає себе менш за все”?

– Обґрунтуйте сутність поняття „інтелігентність”. Чи повинен вихователь дошкільного навчального закладу обов’язково бути інтелігентним? Які внутрішні й зовнішні фактори впливають на формування інтелігентності? [5].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку... Таким чином, у процесі підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів формуються основи професійного саморозвитку, які є необхідним і значущим компонентом змісту вищої гуманітарної освіти. Це дозволяє задовольнити соціальне замовлення на діяльність педагога-вихователя, який буде постійно вдосконалювати себе у професії.

Список використаних джерел та літератури

1. Борохов Э. Энциклопедия афоризмов: Мысль в слове / Э. Борохов. – М. : ООО „Издательство АСТ”, 2003. – 714 с.

2. Кон И. С. В поисках себя: личность и ее самосознание / И. С. Кон. – М. : Политиздат, 1984. – 335 с.
3. Кузьмина Н. В. Способности, одаренность, талант учителя / Н. В. Кузьмина. – Л. : Знание, 1985. – 32 с.
4. Маралов В. Г. Основы самопознания и саморазвития : [учебное пособие для студ. средн. пед. учеб. заведений] / В. Г. Маралов. – М. : Академия, 2004. – 256 с.
5. Моделирование педагогических ситуаций: Проблемы повышения качества и эффективности общепедагогической подготовки учителя / под ред. Ю. Н. Кулюткина, Г. С. Сухобской. – М. : Педагогика, 1981. – 120 с.
6. Сухомлинський В. О. Вибрані твори : в 5- ти т. / В. О. Сухомлинський. – Т.5 – Виховання і самовиховання, – К., 1997.

Аннотація

Н.В.Давкуш

Методические аспекты подготовки будущих воспитателей дошкольных учебных заведений

В статье рассматриваются особенности подготовки будущих воспитателей дошкольных учебных заведений к самопознанию, саморазвитию и самосовершенствованию. Автор предлагает методику подготовки специалистов дошкольного профиля к самопознанию, саморазвитию и самосовершенствованию. Приводятся примеры проблемных вопросов, направленных на совершенствование у будущих педагогов названных функций.

Ключевые слова. Саморазвитие, самопознание, самоусовершенствование, подготовка будущих воспитателей дошкольных учебных заведений.

Summary

N.V.Davkush

Methodical Aspects of Preparation of the Future Educators of Preschool Educational Establishments

Peculiarities of preparation of the future educators of preschool educational establishments to self-knowledge, self-development and self-perfection are examined in the article. The author offers the method of preparation of specialists of preschool type to self-knowledge, self-development and self-perfection. Examples of problem questions, directed to perfection of the mentioned functions of the future teachers are given.

Keywords. self-development, self-knowledge, self-perfection, preparation of the future educators of preschool educational establishments.

Дата надходження статті: „31” серпня 2011 р.

УДК 371.134: 811.1/.2 + 81'24 (045)

С.С.ДАНИЛЮК,

кандидат філологічних наук, доцент

(м. Черкаси)

Формування професійної компетентності майбутніх філологів в аспекті діяльнісного підходу

Статтю присвячено висвітленню проблеми формування професійної компетентності майбутніх філологів у світлі аксіологічного підходу. Використання зазначеного підходу у процесі формування професійної компетентності студентів лінгвістичних спеціальностей зумовлене необхідністю модернізації освіти й розроблення нових стратегій її розвитку, а також реалізації обґрунтованих змін стратегії вищої освіти. У статті розглядаються особливості використання основних дидактичних принципів у процесі формування професійної компетентності майбутніх філологів.

Ключові слова: діяльнісний підхід, професійна компетентність, принцип активності, принцип свідомості, принцип науковості, принцип наступності, принцип систематичності, принцип доступності.

Постановка проблеми в загальному вигляді... Із початку 90-х років ХХ ст. українське суспільство перебуває в умовах переходу від однієї соціально-економічної системи до іншої. Цей перехід тісно пов'язаний зі зміною способу життя українців, переоцінюванням ними усталених норм і цінностей, у тому числі й у системі освіти. Реформування освіти в Україні передбачає створення умов для особистісного розвитку та творчої самореалізації кожного громадянина. Це сприятиме підвищенню інтелектуального потенціалу нації, всебічному розвитку особистості як найвищої цінності суспільства. Головною педагогічною ідеєю сучасності стає освіта впродовж життя. Її реалізація потребує значної уваги до загального розвитку особистості, її самостійності у прийнятті рішень і пізнавальної активності.

На сучасному етапі розвитку вищої освіти постає завдання виховати упродовж навчання у ВНЗ компетентного фахівця, здатного розв'язувати різноманітні професійні завдання. У нашому випадку, йдеться про потребу формування професійної компетентності майбутніх філологів. Така компетентність формується за допомогою використання в едукативному процесі різноманітних підходів.